

לחשב קיוון מחדש: על פתרון סכסוכים מקוון בין בני זוג בימי הקורונה

"החלטתי שלא ייתכן שהקורונה תמשיך לשלוט בחיי ובחיי לקוחותיי ותלמידיי. לפתע ראיתי בכך אתגר לגמישות מחשבתית, מצידי ומצידם, ולשינוי נקודת המבט, כזו הנדרשת והמתפתחת בהליכים ההסכמיים". מיומנה של עורכת דין לענייני משפחה

עו"ד ומגשרת דנה דרזנין

בלתי אפשרי להעביר את רוח הקבוצה ואת ההכשרה עצמה לפורמט מקוון. הימים חלפו, סגר בא וסגר הסתיים, ובכל פעם כששבתי לעבודה קבעתי מפגשים וגישורים עם הלקוחות. אך בכל פעם שנקבע סגר או מי מבני הזוג או ילדיהם נכנסו לבידוד או מישהו סביבם חלה - דחינו את ההליכים עד חלוף הסערה.

לעשות סדר למרות הסגר

כאן המקום להבהיר שמדובר בגירושין, לא סביר לעצור את ההליך רק בגלל עניינים טכניים

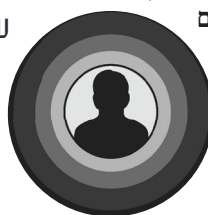
להודות באמת - הבנתי אותם! גם אני הרגשתי בדיוק כמותם. האמנתי שפשוט בלתי אפשרי לקיים כך הליכים בין בני זוג, באופן מקוון, עם כל המורכבות והרגישות שבהליכים אלה. במקביל לייצוג לקוחות כעורכת דין, אני מעבירה גם הכשרות ב"גירושין בשיתוף פעולה" לאנשי מקצוע. עד לקורונה הכשרות אלה הועברו כקורס פרונטלי. אחרי שני סגרים הבנו שאין מנוס מלהפסיק להעביר את ההכשרה או לשנותה. הקורס האחרון, שהתנהל במשך שלושה ימים רצופים, היה רצוף חששות, כשבכל הפסקה

גפת הקורונה הביאה עמה אי ודאות כלכלית, סגרים, בידודים, חרדות, בדידות, חוסר אפשרות להיעזר בהורים, שקודם לכן סייעו לזוגות הצעירים וחוסר ודאות לגבי עתיד העולם. כל אלה גרמו להסלמת מערכות יחסים בין בני זוג ואף לגירושין.

כעו"ד וכמגשרת, העוסקת בפתרון סכסוכים בדרכים מגוונות, בתחילת הקורונה מצאתי את עצמי המומה מכך שאיני יכולה להגיע פיזית למשרדי ולפגוש את בני הזוג פנים אל פנים, כפי שהתרגלתי לעשות במשך שנים רבות. התקשיתי, ביחד עם רבים מחבריי למקצוע, להבין את ההנחיות הסותרות, אשר לא הבהירו חד משמעית האם מותר או אסור לקיים מפגשים. לכן, על אף ריבוי הסכסוכים המשפחתיים, הדרך לפתרונם בהסכמה נראתה לי רחוקה מתמיד.

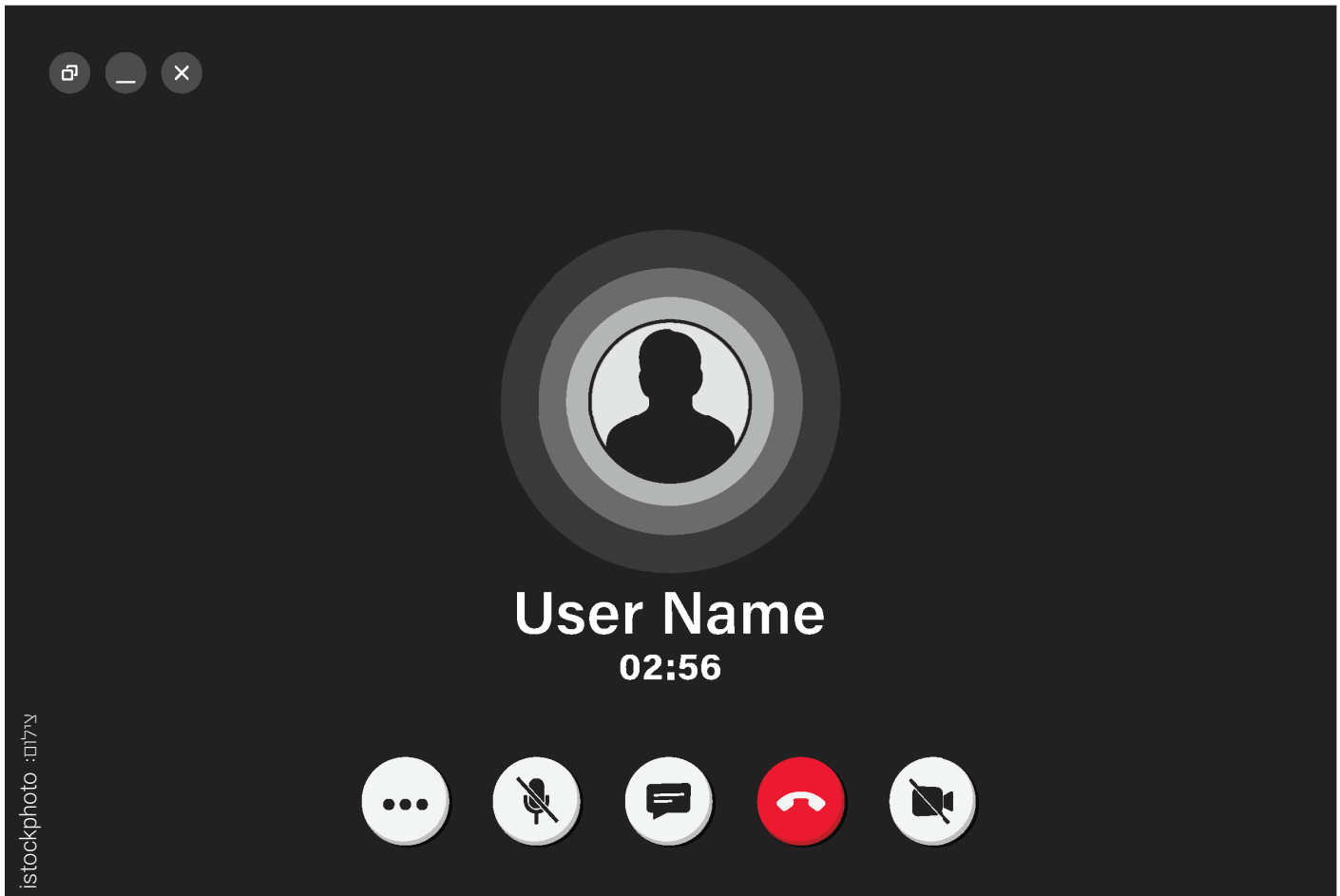
מפעם לפעם ניסיתי להציע ללקוחותיי, בדחילו ורחימו, להיפגש באמצעים לשיחה מרחוק, כדי לנסות להתקדם עם הליכי המשא ומתן, הגישור או הליך "גירושין בשיתוף פעולה", אך בתוך תוכי התלבטתי האם זה בכלל יצליל. הלקוחות, שקלטו את חוסר ביטחוני בפתרונות הטכנולוגיים המוצעים על ידי, סירבו בנימוס.

שלחתי לצדדים מראש את הסכם ההשתתפות בהליך, כדי שיקראו אותו, והתחלתי את המפגש בהקראת ההסכם תוך הבהרת עקרונותיו. אז עצרנו על מנת שהצדדים יחתמו וישלחו אותו אליי ורק אז התחלנו בהליך הגישור עצמו. אף שנראה אולי שמדובר בעניין טכני, מדובר בעניין עקרוני וחשוב

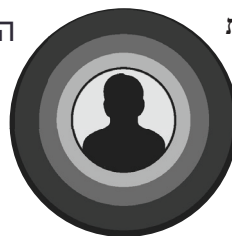
חיצוניים, כגון סגר, בידוד או קושי טכני כזה או אחר. הסיבה לכך היא שהליכים שבין בני זוג ובני משפחה אינם הליכים "רגועים". ההיפך הוא הנכון, פעמים רבות מדובר בבני זוג או בני משפחה בקונפליקט בינוני ולעיתים אף גבוה. המתח הופך לבלתי אפשרי. אם אלה בני זוג, החיים יחד תחת קורת גג אחת הופכים לבלתי

כולנו בדקנו את החדשות ואת החלטות הממשלה לגבי גני הילדים, בתי הספר והעבודה, ואכן בסיומו כל המדינה נכנסה לסגר. בין לבין שיתפנו את משתפתי ההכשרה בהתלבטות להעביר את הקורס לגרסה מקוונת ב-ZOOM והתייעצנו עמם לגבי מידת ההתאמה. כולם הבהירו פה אחד שאין מצב. ברור שזה

צילום: istockphoto

הבהרתי ללקוחותיי שאם נוכל, ניפגש פנים אל פנים - אבל אם תהיה מניעה להיפגש פרונטלית, במקרה של בידוד של מי מהצדדים או ילדיהם, סגר או כל מניעה אחרת - נמשיך את ההליך באמצעים לקיום מפגשים מרחוק. הבהרתי גם את המחיר של "שב ואל תעשה" בתיקי משפחה

נסבלים והאפשרות היחידה להפחית את המתח היא "לפרק את הפצצה", חוט אחר חוט, ולהביא את הצדדים לפתרון שיתאים לשניהם. אין אפשרות להכריז באמצע ההליך "פוס! הפסקה!", שכן כשמתחילים הליכי הגירושין, המתח בבית עולה על גדותיו, הילדים מתחילים לחוש

שההורים אינם כתמול שלשום, בני המשפחה הרחבה מתחילים "לתפוס צד", וכל עניין, אפילו שולי, עשוי להביא את הצדדים לפיצוץ בהיותם "על הקצה". לכן, במהלך הקורונה, בכל פעם שהליך כזה או אחר הופסק או נעצר או נדחה, מצאתי עצמי חושבת על מורכבותו של המצב שבו אנו מצויים ובעיקר יצא לי לבחון פעם אחר פעם את גישתי כלפי האפשרות לניהול הליכים הסכמיים במקוון ותפיסתי לגבי מידת התאמתם לענייני משפחה. תהיתי למה חבריי למקצוע - עורכי דין ומטפלים מרחבי העולם - מדווחים שזה אפשרי ועברו לקיים את המפגשים מרחוק ומשום מה אצלנו זה פחות מקובל. לאחר שעוד ועוד זוגות נאלצו לבטל מפגשים ולעצור הליכים באמצע, בשל שיקולים טכניים, החלטתי שאני חייבת לבחון בחיוב את האפשרות לפגישה מרחוק. החלטתי שלא ייתכן שהמגפה הזו תמשיך לשלוט בחיי ובחיי לקוחותיי ותלמידיי. לפתע ראיתי

בכך אתגר לגמישות מחשבתית, מצידוי ומצידם, ולשינוי נקודת המבט, כזו הנדרשת והמתפתחת בהליכים ההסכמיים. בעיקר החלטתי, שלא ייתכן שהמגפה תחלוף מבלי שאפצה את הסוד. ניגשתי למלאכה - בהנתי את ה-ZOOM ולמדתי אותו על בוריו: איך מתפעלים, איך מדברים, מקשיבים, חלוקה לחדרים.

במקביל, התחלנו לכתוב מחדש את הקורס "גירושין בשיתוף פעולה", הפעם כקורס מקוון המותאם ל-ZOOM. השתדלנו למפות מראש את הבעיות שלדעתנו עלולות לצוץ, כגון: תחושת זרות בין חברי הקורס, אפשרות להתנתק מהתכנים, הפרעות בסביבתו של המשתתף, והשתדלנו לתת להן מענה. בעיקר הבנו שאם נאמין שזה אפשרי ואין סיבה שזה יעבוד בעולם ולא אצלנו - זה יצליח.

ואכן, סיימנו כעת להעביר כבר את ההכשרה השלישית המקוונת. בזכות השינוי זכינו גם

לערכים נוספים, שכלל לא לקחנו בחשבון, כגון אנשי מקצוע שנמצאים בחו"ל שהצטרפו להכשרה. העובדה שכל החולים, המבודדים, תושבי הדרום והצפון הרחוק יכלו להצטרף להכשרות ללא כל מגבלה. השינוי רק תרם לקורס ואפילו שדרג אותו. לגבי ההליכים לפתרון סכסוכים בהסכמה, גם שם אימצתי את הגמישות המחשבתית והבנתי שהדברים מתחילים ממני ושינוי הגישה אצלי הוא שעושה את כל ההבדל. לכן הבהרתי ללקוחותיי שאם נוכל, ניפגש פנים אל פנים - אבל אם תהיה מניעה להיפגש פרונטלית, במקרה של בידוד של מי מהצדדים או ילדיהם, סגר או כל מניעה אחרת - נמשיך את ההליך באמצעים לקיום מפגשים מרחוק. הבהרתי גם את המחיר של "שב ואל תעשה" בתיקי משפחה ועד כמה, מניסיוני, הדברים עלולים להידרדר במהירות

לעיתים עד כדי פספוס האפשרות לבחור יחד בהליך הסכמי לסיום המחלוקת. כך למשל, הליך גישור שהחל פנים אל פנים עם בני זוג בני למעלה מ-50, שהיה מאוד חשוב להם להיפגש פרונטלית, הועבר למפגשים מרחוק למשך שתי פגישות ואת הפגישה האחרונה קיימנו פנים אל פנים והגענו להסכם.

גם בני זוג אחרים בגישור, עמם קיימתי מפגש אחד פרונטלי שלאחריו נאלצנו לעבור למפגשים מרחוק, התאהבו במפגשים המקוונים וכך התנהלנו עד לסיומו של ההליך. בהליך "גירושין בשיתוף פעולה", המורכב מצוות של שני עורכי דין ואנשי מקצוע כגון יועץ רגשי ו/או יועץ כלכלי, אף שהפגישה הראשונה נקבעה כפרונטלית, היא הועברה ברגע האחרון ל-ZOOM, בשל חשיפתם של חלק מהצוות לחולים מאומתים. שתי פגישות נוספות התקיימו באופן מקוון מרחוק, והמפגש האחרון נקבע כמפגש פרונטלי והסתיים בהגעה להסכמות.

גם התייעצויות שונות, כגון: הסכמי ממון, הסכם הורות משותפת ללא זוגיות, ליווי בהליכי גישור, משא ומתן עם עורכי דין, ליווי בהליכי גירושין, צוואות, ירושות ועוד נושאים, שולבו בין מפגשים מרחוק לבין מפגשי פנים אל פנים, והליקוחות היו מאושרים מהעובדה שאין מניעה להיפגש והיציבות נשמרת.

שמירה על האתיקה גם מרחוק

החשיבה הגמישה נדרשה גם כדי להיכנס להליך הגישור באופן מסודר, אף שההליך החל בפגישה ראשונה מקוונת. במקרה כזה, שלחתי לצדדים מראש את הסכם ההשתתפות בהליך, כדי שיקראו אותו, והתחלתי את המפגש בהקראת ההסכם תוך הבהרת עקרונותיו. אז עצרנו על מנת שהצדדים יחתמו וישלחו אותו אליי ורק אז התחלנו בהליך הגישור עצמו. אף שנראה אולי שמדובר בעניין טכני, ואולי אפילו מסורבל, מדובר בעניין עקרוני וחשוב. הסיבה לכך היא שהצדדים צריכים לדעת לאיזה הליך הם נכנסים, מהן המחויבויות שהם והמגשר לוקחים על עצמם, וללא מסגרת מסודרת של הסכם השתתפות חתום אין להתחיל בהליך.

בהסכם נקבע כי ההליך יתנהל בתום לב ובהגינות, הן מצדיי כמגשרת והן מצד המגושרים, שאין לי קשר קודם עם מי מהם ושאיני מצויה בניגוד אינטרסים. כן הם רשאים בכל עת להפסיק את ההליך שכן מדובר בהליך וולונטרי, ועוד כללים החשובים לתחילת ההליך.

הליך הגישור הוא הליך חסוי ומה שנאמר במסגרתו אינו לפרסום. המשמעות היא שצדדי ג' לא משתתפים בהליך (אלא אם הוזמנו אליו) בוודאי שלא כאשר אלה הם הילדים. לכן, כדי

כדי לשמור על החיסיון בהליך וכדי שלא לאפשר מצב בו הילדים שומעים את ההורים רבים ביניהם בעניינים הקשורים לגישור, חשוב לקבוע זמני מפגש בהם ההורים יוכלו לדבר בחופשיות והילדים לא יהיו נוכחים. לפעמים נקבעים המפגשים כשבני הזוג בעבודה ויושבים במשרדם

שהצדדים יצאו החוצה למכוניות ומשם קיימו את המפגש.

במהלך הליך הגישור יש מצבים בהם יש צורך בשיחה אישית עם המגושר/ת. כדי שלא יקרה שהצד השני ישמע את השיחה סגרנו את המיקרופון והמצלמה ושוחחנו טלפונית. כך יכולתי לאפשר את האינטימיות הדרושה לפגישה האישית מבלי להתפשר על החיסיון והפרטיות שבהליכים אלה.

כיום, לאחר שכבר קיימתי כמות נכבדת של הליכים הסכמיים באמצעים מקוונים והעברתי

לשמור על החיסיון בהליך וכדי שלא לאפשר מצב בו הילדים שומעים את ההורים רבים ביניהם בעניינים הקשורים לגישור, חשוב לקבוע זמני מפגש בהם ההורים יוכלו לדבר בחופשיות והילדים לא יהיו נוכחים. לפעמים נקבעים המפגשים כשבני הזוג בעבודה ויושבים במשרדם. אם לא הייתה ברירה (כמו בתקופות הסגר) והיה צורך לקיים פגישה קצרה, תיאמנו את המפגש לשעה מאוחרת אם היה מדובר בילדים קטנים, ולשעות הבוקר המוקדמות אם היה מדובר במתבגרים, או

כך למשל, כאשר באמצע מפגש החליט הגבר לפתע שהוא סוגר את המחשב, כי התעצבן על בת זוגו, התקשרתי אליו, הבהרתי שזה לא עניין מקובל והחזרתי אותו למפגש. כך הבהרתי גם לעורך דין שהחליט להתנתק באמצע שיחה בינו לבין עורכת הדין השנייה. סיכמנו שהמצלמה פתוחה לכל אורך המפגש (אלא אם אני קובעת עמם משהו אחר לאותו הרגע) ובשום מצב לא עוזבים מפגש באופן חד צדדי, אף כשהדברים פחות נעימים.

לגבי האופציה של קיום המפגש במחשב או בטלפון נייד, הרי שכשיש צורך לראות מסמכים וטבלאות חייבים מחשב נייד. לעומת זאת, ביתר המפגשים אין מניעה לעשות שימוש במכשיר הנייד אף שהמחשב המונח על השולחן מאפשר התמסרות למפגש. בכל מקרה וככל שמתחברים מהמחשב, עדיף להעדיף אינטרנט קווי למניעת התנתקות במהלך המפגש.

לגבי בני זוג מיוצגים בידי עורכי דין, ככל שיש צורך בהתערבותם במפגש, למדתי שעלי לעדכן אותם מראש לגבי מסגרת השעות שנקבעה ולבקש זמינותם, כדי שאם הלקוחות ירצו להתייעץ עמם ניתן יהיה לשוחח עמם ולעיתים אף לצרפם למפגש.

כדי לאפשר הקשבה, למדתי שבמקום שכולם יהיו עם מיקרופונים פתוחים עדיף שכולם ישתיקו את המיקרופון למעט הצד שמדבר באותו הרגע.

שילוב בין סוגי הפגישות

מן הסתם קיום הליכים כמו גישור באופציה מקוונת מרחוק, מחייב חשיבה גמישה ויכולת אלתור.

גדהמתי להבין עד כמה המשפט "מחשבה יוצרת מציאות" מתאים ועד כמה השינוי שחל אצלי להליכים המקוונים, והעובדה שאפילו התאבתי בהם, איפשרו ללקוחותיי לזרום איתי.

אין זה אומר שמעתה והלאה פתרון סכסוכים יעשה רק באופן מקוון. המפגש הבלתי אמצעי, פנים אל פנים, מתאים לתרבות החמה שלנו בארצנו והוא כלי חשוב. לכן, אף שאני מאמינה שהפגישות הפרונטליות יחזרו לשגרה עם ירידת מקדם ההדבקה, כדאי בעיניי לשלב את הפגישות הפרונטליות עם האופציה של פגישה מרחוק, ולהתייחס לאופציה זו כאופציה חשובה וישימה גם בסכסוכי משפחה.

- וישימה גם בסכסוכי משפחה.

עו"ד דנה דרזנין

ממשרד דרזנין, קסלה, גאון - מגשרת ותיקה, המתמחה בפתרון סכסוכים בגישור ובדרכים נוספות, יו"ר (משותף) הארגון הישראלי

לגירושין בשיתוף פעולה וסגן יו"ר העודה לישוב סכסוכים בדרכים מגוונות בלשכת עורכי הדין. בעלת תואר שני במשפטים (פתרון סכסוכים).

יש מצבים בהם יש צורך בשיחה אישית עם המגושר/ת. כדי שלא יקרה שהצד השני ישמע את השיחה סגרו את המיקרופון והמצלמה ושוחחנו טלפונית. כך יכולת לאפשר את האינטימיות הדרושה לפגישה האישית מבלי להתפשר על החיסיון והפרטיות שבהליכים אלה

לרכבת בבוקר מוקדם, לנסוע שעה וחצי ולדאוג שבני או כלתי יאספו אותי, אני מתעוררת בשמחה, שותה כוס תה בגינתי ופשוט מתחברת אלייך דרך המחשב הנייד."

בני זוג שהגיעו לסכם תנאיו של הסכם ממון, שנכנסו ללחץ אדיר לאחר שהורי הבעל התעקשו על החתימה כחודש לפני החתונה, הצליחו להיפגש איתי באופן מקוון בנוחות ולדון בהסכם, תוך שחסכו שעות רבות של בילוי מפוקפק בכבישי הארץ.

ההליך המקוון גם איפשר לבני זוג, החיים כשהיא בישראל עם הילדים והוא כברצלונה, להתגשר בנוחות, ללא הלחץ לקיים "מרתון" כשבן הזוג מגיע כל שלושה שבועות לשבוע ימים, וההליך נוהל בנוחות תוך שילוב בין לוחות הזמנים של כולנו.

להתגבר על חסרונות ההליך המקוון

אך להליך המקוון יש גם חסרונות, אותם גיליתי תוך כדי ההליך, והם חייבו אותי לקבוע כללים ברורים לניהולו.

שלושה קורסים מקוונים, אני מרגישה שאפשר כבר לסכם ולומר שכמו בכל דבר - יש יתרונות וחסרונות לאופציה המקוונת.

ליהנות מיתרונות ההליך המקוון

בן זוג שסירב לפגוש את בת זוגו, אשר עזבה לדעתו לטובת גבר אחר, התוודה בפניי בשיחה אישית בינינו, כי "הריחוק שבמפגשים המקוונים ממש הציל אותי. זה שאני לא לידה, לא מריח אותה, לא מרגיש את האנרגיה שלה לידי - ממש סייע לי להתגבר על המשבר. עד עכשיו קשה לי לראות אותה פנים אל פנים."

גם בת זוג, שכעסה על בן זוגה ועל היחס שלו כלפי בני משפחתה הרחבה, שיתפה אותי: "רק כך אני מצליחה להישאר בשליטה ולא להתפרץ. משהו בזה שהוא לא רואה לתוכי עוזר לי". גם העובדה שאי אפשר לנהל מפגש כששניהם מדברים סיעה לשלוט בתקשורת המלחמתית שביניהם ולרכך אותה.

לקוחה בת 70, שמתגוררת בצפון הרחוק, שיתפה אותי: "במקום לתאם איתך חודש מראש ולצאת